

הפסדים - סדר קיזוזם

נושא קיזוז הפסדים עשוי להיות מורכב משום שהוראות הקיזוז אינן חלות באופן אחיד על כל סוגי ההפסדים. לסוגי ההפסדים השונים קיימים כללי קיזוז שונים זה מזה. כך למשל, נבדלים הכללים של קיזוז הפסדים במישור הפירות מקיזוז הפסדים במישור ההון. גם בתוך מישור הפירות תמצאו כללים שונים לגבי קיזוז הפסד השנה מעסק לעומת קיזוז הפסד מעסק משנים קודמות. בדומה, הפסד מעסק יתקזז באופן שונה מאשר הפסד ממקורות פסיביים.

מוטל על הנישום למצות את קיזוז ההפסד ולא לגוררו לשנים הבאות, אם הוא יכול לקזוז בשנת המס. אולם אם הוא מקזז הפסד פלוני במקום הפסד אלמוני כנגד הכנסה כלשהי, אותו הפסד אלמוני ייגרר בעל כורחו לשנים הבאות ולא תחול עליו ההגבלה של מי שבחר שלא לקזז.

אי האחידות בכללי הקיזוז והאפשרות שהפסד מסויים לא יתקזז וירד לטמיון הופכת נושא זה של קיזוז הפסדים לנושא מורכב ומתאים לתכנון מס.

נישום רשאי לבחור לקזז תחילה את ההפסד, שנוצר לו בעסק או במשלח יד, כנגד הכנסותיו, המתחייבות בשיעור המס הגבוה ביותר. כך, למשל, הפסד מעסק אי עשוי להיות מקוזז מהכנסותיו החייבות של הנישום מעסק ב', שבאופן רגיל מתחייבות בשיעור המס המרבי, וזאת בטרם יקוזזו כנגד הכנסות מדיבידנד מחברה, שהוא בעל שליטה בה, המתחייבות במס בשיעור של 30% בלבד. זכות בחירה זו אמנם לא ניתנה במפורש, אולם די בכך שלא נשללה במפורש, כדי שתתקיים¹.

מכל מקום, הנישום אינו נתבע לקזז הפסד מעסק או ממשלח יד כנגד הכנסה פטורה².

סעיף 28(ג) לפקודה מתיר לנישום, שלא לקזז הפסד מעסק או ממשלח יד כנגד הכנסות שונות, המתחייבות בשיעורי מס נמוכים. מכאן, ובדרך של קל וחומר, יש הגיון רב בפסיקה, שאין לדרוש מהנישום לקזז הפסד כנגד הכנסות, שאינן חייבות במס כלל.

¹ זאת, להבדיל מסעיף 18(ג) לפקודה העוסק בייחוס הוצאות, ובו נקבע במפורש, שיש לייחס את הוצאות במקרה שיש הכנסות מועדפות.

² בפרשת **יהושע הלוי** [עמ"א 39/89 **הלוי יהושע נ' פ"ש חיפה**, פד"א יח 72. הוגש ערעור לבית המשפט העליון ע"א 896/90 **פ"ש חיפה נ' הלוי יהושע** (1.6.95), פד"א כג 318, האתר המשפטי **מסטקס**, בו ויתר פקיד השומה על הטענה שאין להקדים את הפטור על קיזוז ההפסד] היתה לנישום, נכה בשיעור 100%, הכנסה ממשכורת מחברה משפחתית, שהוא היה בעל השליטה בה, ואילו לחברה נוצר הפסד. אחת המחלוקות, שנתגלו בין הנישום לבין פקיד השומה, נענה לסדר קיזוז ההפסד: האם ראשית יקוזז ההפסד כנגד הכנסת הנישום ממשכורת, כאשר משמעות הדבר היא, שהנישום לא ינצל את מלוא הפטור ממס, המגיע לו כנכה 100% מכוח סעיף 59(א) לפקודה, או שמא רשאי הנישום ליהנות תחילה ממלוא סכום הפטור, ורק לאחר מכן, אם נותרה לו הכנסת משכורת, שחייבת במס, לקזז את הפסדי החברה המשפחתית כנגדה. בית המשפט קיבל את עמדת הנישום, ופסק, שקיזוז ההפסד ייערך רק כנגד הכנסה, החורגת מסכום הפטור לפי סעיף 59(א) לפקודה, ככל שזו קיימת. זאת, בנימוק, שלפי סעיף 28 לפקודה, קיזוז ההפסד ייערך כנגד "הכנסה חייבת", ולא כנגד "הכנסה", ו"הכנסה חייבת" נקבעת לאחר שנלקח בחשבון הפטור ממס.

בענין **לה נסיונל** (ע"א 2/69 **לה נסיונל חברה ישראלית לביטוח בע"מ נ' פ"ש ת"א 7** (5.6.69), פד"א ב 279, האתר המשפטי **מסטקס**) נידון עניינה של חברה, שנתבעה על ידי פקיד השומה לקזז את הפסד, שאילו היה רווח היה מתחייב במס חברות, כנגד הכנסה של החברה, שהיתה פטורה ממס חברות. בית המשפט העליון קיבל את ערעורה של החברה, ופסק, שקיזוז כאמור פירושו היה, למעשה, חיוב ההכנסה הפטורה ממס חברות, במס.

במידה שלנישום הפסד מעסק מועבר משנים קודמות, והפסד מעסק, שנוצר בשנת המס הנוכחית, הלה יבכר, תחילה, לקזז את ההפסד המועבר משנים קודמות, היות שהפסד זה ניתן לקיזוז רק כנגד הכנסה חייבת מעסק או ממשלח יד, לרבות רווח הון ושבח בעסק או במשלח יד.

עינינו הרואות, שניתן ליצור מידרג לגבי הפסדים מסוגים שונים הניתנים לקיזוז לפי ערכם לשם בחירת סדר הקיזוז. נראה להלן, שככל שההפסד "יקר" יותר (למשל, הפסד השנה מעסק) ניטה לדחות את קיזוזו ולהקדים לו קיזוז הפסד שהינו "נחות" יותר. באופן זה נשמרים ההפסדים "היקרים" שהינם בעלי אפשרויות קיזוז רבות יותר לקיזוז כנגד הכנסות שאינן יכולות להתקזז כנגד כל סוג של הפסד.

להלן דירוג סוגי ההפסדים:

הפסד מעסק בישראל

במקום הראשון

הפסד השנה מעסק¹ (ניתן לקיזוז כנגד כל מקורות ההכנסה באותה שנה; כמו כן, ניתן להעברה לשנים הבאות כנגד הכנסה מעסק ומשלח יד כלשהו).

במקום השני

הפסד מעסק משנים קודמות (מוגבל לקיזוז רק כנגד הכנסה מעסק או ממשלח יד כלשהו, לרבות רווח הון או שבח מקרקעין שנבע מעסק);

הפסד מעסק בחוץ-לארץ ("עסק נשלט" ו/או עסק או משלח יד)

במקום השלישי

א. הפסד שהיה לאדם מעסק נשלט בחו"ל (השליטה והניהול בישראל). (בהפסד זה עוסק סעיף 29 לפקודה וקובע שניתן בתנאים מסויימים לקזז את ההפסד בישראל. שימוש בסעיף זה לקיזוז כנגד הכנסה חייבת במס בישראל גורם לאובדן זיכוי ממסי חוץ בהתאם לסעיף 207ד לפקודה²).

ב. הפסד שהיה לאדם מעסק בחו"ל שאינו בגדר עסק נשלט. (ניתן לקזוז רק כנגד הכנסות בחוץ לארץ).

¹ אולם ראו סעיף 8 לפקודה המאפשר לקזז הוצאות (הפסדים) לגבי מקור הכנסה מהשכרת נכס, לא רק כנגד כל מקור אחר באותה שנה, אלא גם כנגד הכנסה מראש שדווחה בשנת התקבול. זאת, תוך כדי פתיחת השומה.

² סעיף 207ד לפקודה קובע:

"207ד. סייג לזיכוי

קזוז הפסד מעסק נשלט כנגד הכנסה בישראל, כאמור בסעיף 29(ג)(2) או (ה), לא יינתן זיכוי לפי פרק זה כנגד מסי ישראל שבהם חייב תושב ישראל על הכנסה חייבת שהיתה לו מעסק מחוץ לישראל בשנתיים שקדמו לשנת המס שבה קוזז ההפסד ובחמש השנים שלאחריה, בוז אחר זן, עד גובה ההפסד שקוזז כאמור".

במקום הרביעי

הפסד ממכירת מקרקעין או כל נכס הון אחר (ניתן לקיזוז רק כנגד רווח הון או כנגד שבח מקרקעין; הפסד מנייר ערך, שגם הוא בבחינת נכס הון, ניתן לקיזוז בתנאים מסויימים גם כנגד רווח פירותי מדיבידנד ומריבית בשל ניירות ערך).

במקום החמישי

הפסד מהשכרת בנין לפי סעיף 28(ח) לפקודה ניתן לקזוז באותה שנת מס כנגד הכנסה מהשכרת בניינים אחרים (פסק דין **גוטשל**¹) ובשנים הבאות רק כנגד הכנסתו מאותו בנין, לרבות שבח מקרקעין במכירת הבנין²;

במקום השישי

הפסד מהשכרת נכס שאינו בנין (רק מרכיב הפחת שבהפסד ניתן לקיזוז כנגד דמי השכירות מאותו נכס בשנים הבאות, או כנגד רווח הון ממכירת הנכס³, לפי סעיף 22 סיפא);

במקום השביעי [הפסדים שאינם ניתנים לקיזוז]

הפסד מעסקת אקראי - לא ניתן לקזוז (רק הפסד מעסק או מעסק אקראי ניתן לקזוז).

הפסד תפעולי (לא כולל פחת) מהשכרת נכס שמקורו בסעיף 7(2) [סעיף 22 סיפא].

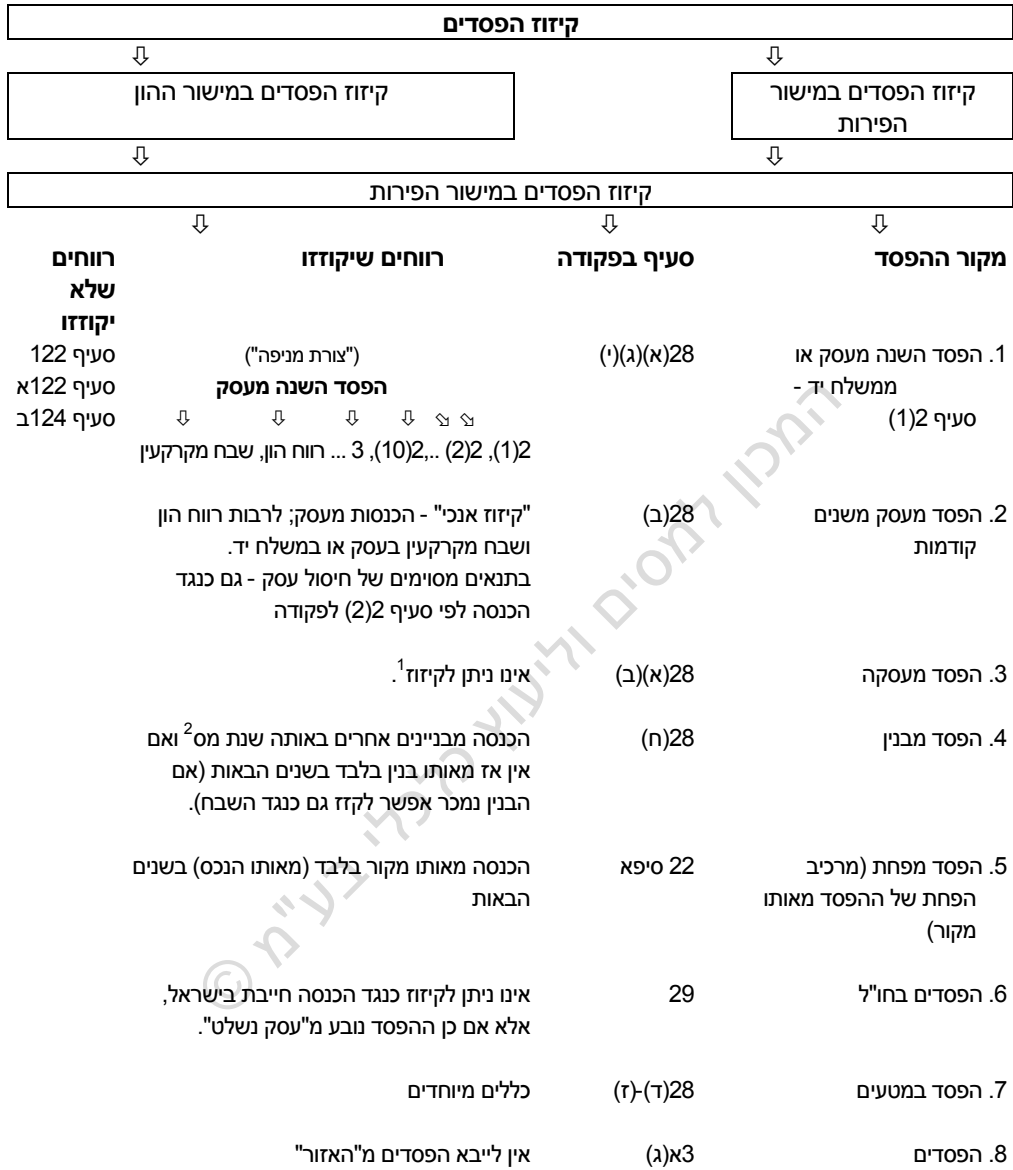
הפסדים אחרים ממקורות פסיביים בישראל שאינם ניתנים לקיזוז - למשל, הפסדים לפי סעיף 2(4), (5)2, (7)2 כאמור, 2(9) ו-2(10), מקורות לפי סעיף 3 ועוד.

¹ עמ"ה 1094/08, 1095/08, 57868-11-10, 1474-12-10, **גוטשל השקעות בע"מ וגוטשל נ' פשמ"ג** (3.6.13), האתר המשפטי **מסטקס**.

² ראו ה"ב 21/90 מיום 24.12.90 עמוד 342 בחבק מס שבח, האתר המשפטי **מסטקס**. "הכנסה חייבת" מוגדרת בסעיף 28(ח) ככוללת גם שבח מקרקעין וההכנסה מאותו בנין בהתאם לסעיף 28(ח) לפקודה. יכולה להתפרש גם כהכנסה ממכירת הבנין.

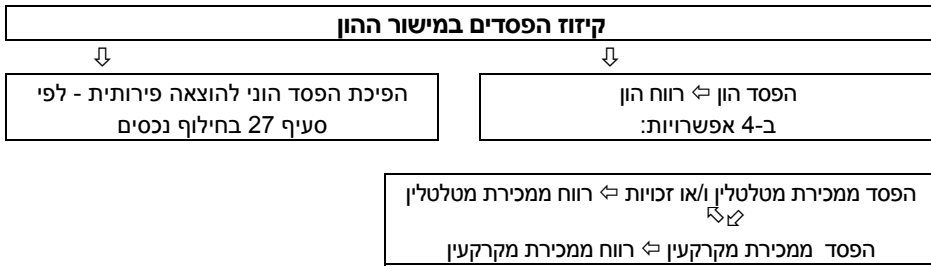
³ סעיף 22 סיפא מאפשר קיזוז הפסד הנובע מפחת בהשכרת נכס נגד אותו מקור בלבד. נראה, שמכירת מקור ההכנסה נכללת בכך. סעיף 89(א) רישא אשר קובע שדין תמורה כדין הכנסה ודין רווח הון כדין הכנסה חייבת, גם תומך בכך.

נספח (תרשימי התמצאות)

¹ יש לאבחן זאת מהקידוח על פי ע"א 615/85 פ"ש חיפה נ' א.ת.א. גולדשטיין (6.9.90), פד"א יח 424, אשר דיבר על הפסד מעסק אקראי.

² עמ"ה 1094/08, 1095/08, 57868-11-10, 1474-12-10, גוטשל השקעות בע"מ וגוטשל נ' פשמ"ג (3.6.13), האתר המשפטי מסטקס.

שיטת הקיזוז

- א. ההפסד יקוזז תחילה כנגד רווח/שבח ריאלי.
- ב. יתרת ההפסד תקוזז כנגד סכום אינפלציוני לפי 3.50 ש"ח של "סכום אינפלציוני חייב" לעומת 1 ש"ח של הפסד.
- ג. יתרת ההפסד שאינה ניתנת לקיזוז תועבר לשנה הבאה לקיזוז כנגד רווח הון/שבח מקרקעין.

מגבלות

- א. הפסד שלא קוזז, יורד לטמיון (אי אפשר לדחות קיזוז הפסד לשנים הבאות כאשר היתה קיימת אפשרות לקיזוז הפסד)¹, אולם חוסר הרציפות בקיזוז הפסדים אינו מפריע כאשר בשנה שלאחר ההפסד לא היתה אפשרות לקיזוז ההפסד בגלל היעדר רווח.
- ב. לגבי הפסד הון שנוצר משנת מס 1996 ואילך אין התיישנות בקיזוז הפסדים. לפני כן - היתה התיישנות של 7 שנים.
- ג. הפסד הון יותר לקיזוז רק במידה ואילו היה רווח הון היה מתחייב עליו במס. כלומר, לא נכלל הפסד ממכירת דירת מגורים מזכה שקיימת לגביה עילת פטור במכירה.

קיזוז הפסדים במקרים מיוחדים

א. הפסד אצל קבלן בנין - סעיף 8א

קבלן בונה [סעיף 8א(ג)] - קיזוז ההפסד יחול עם היות הבנין ראוי לשימוש (חיבור לרשת החשמל או התמלאות התנאים לקבלת תעודת גמר בניה).
קבלן מבצע [סעיף 8א(א)(ב)] - עם ביצוע 50% מהיקף העבודה.

ב. הפסד בשל הכנסות מראש מדמי שכירות [סעיף 8ב]

אם יש די הכנסות בשנת היווצרות ההפסד: "צורת מניפה" ⇐ כנגד כל מקורות ההכנסה ⇕

אם אין די הכנסות בשנת היווצרות ההפסד: ניכוי הוצאות כנגד דמי שכירות בשנת המס בה נתקבלה ההכנסה. השומה לשנים קודמות תיפתח, אולם החזר המס יבוצע נומינלית בשל תביעת הוצאות מוגדלות כתוצאה מהאינפלציה.

¹ תכנון מס: בשל שיטת הקיזוז ומגבלותיו יש לשקול קיזוז ההפסד בדרך של רכישת נכס חילופי לפי סעיף 27 לפקודה.

המכון למסים וליעוץ כלכלי בע"מ ©